

Is. de Villena.

Aspid usat per Verdaguer, *Atlàntida*. En el Migjorn valencià, on aqueixes menes de rèptil són més abundants i variades que en el Nord, el mot ha aconseguit implantar-se bastant en l'ús popular de la gent, en formes de vegades més o menys alterades: a Vallada distingien entre *àspik*, *sàkre* i *askursó*; a Alzira explicaven que l'*àspi* és llarg, de picada mortal i amb dues ratlles paral·leles de dalt a baix; a Alcalá de la Jovada coneixien el nom *àspi* però no gaire l'animaló; a la Vall d'Ebo n'alteraven el nom en *kaspí*, i el distingien de l'escurçó, que anomenaven *askupjó*, per on es veu que hi ha confusió i contaminació de noms amb l'escurçó i una varietat d'escorpió (1962-3). També n'existeix notícia popular en altres terres, p. ex. a Illa de Tet, on és l'escurçó el que anomenen *àspik* (1960).

CRP.: *Aspido*-. forma prefixada de termes d'història natural, amb el sentit d'escut' (que és una altra acc. del gr. *ασπίς*, d'on potser el nom del rèptil, per comparació amb els soldats d'una falange de tropes atacants): *aspidocefals*, *aspidoبرانquiats*.

Aspiell, V. *aspi* *Aspillera*, *aspillerar*, V. *espillera* *Aspiració*, *aspirador*, *aspirant*, *aspirar*, *aspirat*, V. *espirar*

ASPIRINA, de l'al. *aspirin*, mot format amb el prefix privatiu grec *a-* i el nom de la *Spiraea ulmaria*, en les flors de la qual es troba l'àcid acetilsalicílic, per designar el producte sintètic fabricat sense ús d'aquesta planta. □ 1.ª doc.: mot creat l'any 1899, i adoptat no gaire més tard entre nosaltres; no *DOrt.*, 1917, però recordo que ja s'usava.

ASPRE, del ll. ASPER ASPĒRA, ASPĒRUM, id. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

«Assaja --- fer penitència e *aspra* vida», Llull (*Blanquerna* I, 59.17); «com per Déu podets sostenir en est hermitatge tan *aspre* vida», Llull (*Merav.*, O. C. I, 13); «ab afflictions e ab *aspre* lit e ab *aspres* vestidures», Llull (*Cont.*, 344.19); «aquels qui *aspres* són als altres, per lur sobergaria e turquesa, ja no sien exaltats ne prosperats dins lur ànima jamés», Eiximenis (*Dones* I, 98); «fenyent fuyta lo tires a lochs estrets on li sies igual o soberch, o-a llochs *aspres* e no coneguts», id. (*Regiment*, cap. 269); entre les «sabors», OPou posa «fat ---, *aspre* o raspant: austerus; *aspra*: austeritat; *agre* ---» (*TbPu.*, 193); també «magall per carvar terra *aspre*: bipalium» i, entre les menes de paper, traduïnt «charta scabra, scabrosa» (84, 182). La forma de l'alta Ribagorça conserva naturalment la -o: «isto llinol ye mol *aspro*: esta sàbana es muy *áspera*» (Benasc, Ferraz, p. 26). Amb molta insistència Verdaguer se'n servia aplicant-ho al terreny (*aspra serra*, *aspre mur*, *aspre camí*, *aspres turons*, *aspre niu*, *aspre tronc* (*Atl.*, 32, 220, 174, 116, 214, 34), «ab quatre cops de clava, los volca y los destroça, / com terroceda d'*aspre* goret lo pas del trull» (*Atl.*, 60).

Identifiquem amb l'adjectiu *aspre* el substantiu *as-*

pre 'branca d'un arbre tallada (o pal o canya) plantat a terra per sostenir plantes tendres o enfiladisses', que ja es documenta des d'un doc. de 1370 i un de mallorquí de 1578 (*AlcM*); usat sovint des del primer temps de Verdaguer: «crescut --- sense jardiner ni *aspre*» en un poema dels anys 1865 i hi torna en una carta dels anys 1870 (*Epist.*, ed. Casac. I, 102); més, dialectalment, en Spitzer, *NpbMgn.*, 1913, 157ss. i Krüger, *Hochpyr*. A, II, 203. El mot està també amplament representat en parlars gascons (i no manquen coses semblants en d'altres de veïns).

Es deu partir de la idea de pal o fust deixat sense desbastar, doncs *aspre*; i probablement, almenys en part és postverbal del verb derivat d'*aspre*, cosa comprovada pel fet que part de les formes terminen en -a (cf. també arag. *aspra* a Echo, 1966, parlant de *chapparros*), aclarit inequívocament per formes occitanes, i cosa confirmada encara per la variant *naspra* usada a Martorell (Moll, *AORBB* v, 1932, 230). El fet és que no sempre es tracta de punts però sí de pals amb estarlocs, tanys o asprors: bearn. *aspre* (o sigui fem. ASPERA, i Palay ho registra així o masculí), «grosse brance garnie de picots, fichée en terre à côté de la cabane du *pasteur* sur la montagne: il y suspend ses ustensiles» (Lespy-R.); sense que hi manqui l'acc. catalana: «les branches avec lesquelles on rame les pois, les haricots, etc.» (a Asís, cantó de Thèze); Lotte Paret retroba aquella acc. a la Vall d'Arrens («ein reich verzweigter Baumstamm, an dem der Hirte die Molkereigeräte aufhängt», p. 64) i Rohlf's a la vall de Banheres de Bigorra (Sta. Maria de Campà, *BbZRPb*. LXXXV, § 94, p. 35).

Ara bé, hi ha una forma derivada *esperat* (< *asprat*) que va recollir A. Schmitt¹ a la Vall d'Aura, Alts-Pirineus, 'arbre amb les branques trencades, prop de la cabana dels pastors, que fan servir aquests per penjar-hi la vaixela rentada'. Una explicació que deu ser exacta pel que fa a gran part de les formes (i per a les altres no s'apartarà gaire de la línia general, ja indicada) la suggereix Polge, el diligent arxiver d'Auch, en una nota comunicada fa cinc anys, parlant de l'Agènès, on reapareix *esperat* «rancher de palombière», i un corresponçal li comunica *asprat* a l'Arieja «rancher de gerbière»: «Dès lors il fallait penser à lat. ASPERATU, et de fait le rancher des poulaillers, selon Columelle (VIII, 3), était fait d'asserculi, qui, paulum formatis gradibus, *asperantur*,² ne sint advolantibus lubrici»; entre el rancher de Columelle i el rancher ariègeois, il n'y a qu'une différence: le premier servait à la volaille, le second sert aux hommes --- le rancher est un arbre aménagé de la même manière.³

Altrament hi ha d'altres derivats amb sufix i sentit ja més diferent: gascó *esparis*, *espleno*, Krüger, *VKR* VIII, 347; Girona *esproc* m. «chicot, éclat de bois, écharde» (Moureau, *Le Patois de la Teste*), ast. orien. *asplón* (< *asproc*, *asprón*) «retoño» (Vigón). I em decanto a creure que, encara que semànticament se n'aparti una mica més, en la seva aplicació en els dialectes i en el seu sentit etimològic, va passar per un